

Det är svårt att säga något om de fyra ulcus ventriculi-patienterna annat än att det torde vara ett observandum att samtliga fyra hade eller hade haft någon annan svår somatisk sjukdom (perniciös anemi, thyreotoxikos, bröstcancer respektive benign hjärntumör med epilepsi).

LITTERATURREFERENSER

Alexander, Franz: The influence of psychologic factors upon gastro-intestinal disturbances: A symposium: General principles, objectives and preliminary results. Quar. 3 (1934), sid 501—539.

Gossling, Robert, H: Peptic ulcer and mental disorder. J psychosomatic res, 1958, vol 2, sid 285—301.

Pflanz, M — Rosenstein, E et al: Socio-psychological aspects of peptic ulcer. Journal of Psychosomatic Res, 1956, vol 1, sid 68—74.

Övrigt om ulcus/psykosomatik

Retterstöl och Sund: Psychosomatic aspects of ulcus disease illustrated by material from a psychiatric clinic.

J Neuropsychiat. 3 (1962), sid 345—366.

Wretmark, Gert: The peptic ulcer individual. A study in heredity, physique and personality.

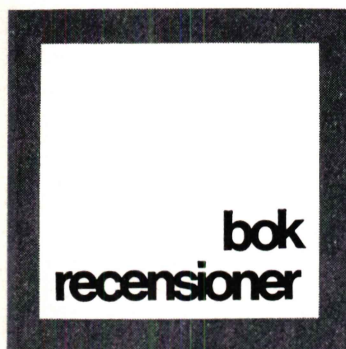
Acta psych scand, 1953, suppl 84.

Ustvedt, H J: Psykosomatiske synvinkler på ulcussykdommene og ulcerøs colitt. Tidskrift for den norske lægeforening, nr 22, 15 november, 1959, sid 1279—1324.

Wissner m fl: Epidemiologic and clinical aspects of peptic ulcer in Switzerland, World Congress of Gastroenterology 1958, vol 1, Williams & Wilkens, Baltimore 1959.

Tibblin, Gösta: Ulcussjukdomen i populationsmaterial. Ulcussjukdomen, Nordiskt symposium, Göteborg 1966.

Lindgren, G: Socialmedicinska synpunkter på ulcussjukdomen, Nordiskt symposium, Göteborg 1966.

Sjukhusvärlden ur patientsynvinkel

ARNE H. LINDGREN

Svart dagbok

Bokförlaget Prisma, Stockholm.
Ingår i serien "Det nya samhället" som nr 3. 135 s. capris kr 20.—.

I dagboken lämnar förf. en skildring från sjukhusvärlden ur patientsynvinkel. Han har period-

vis under flera år vårdats på ett svenskt psykiatriskt sjukhus. Skildringen är rätt rapsodisk men förf. får ändå fram sin kritiska syn på det auktoritära sjukhus-samhället och beskriver rätt väl risken för hospitaliseringsskador. Han säger på ett ställe i boken: "Man måste vara djävligt stark — psykiskt grundstark — för att klara av en längre tids vård på sinnessjukhus!" Han framhåller på flera ställen i boken att personalen varken har tid eller intresse för patienterna och klagar över att de ägnar ett alldeles för stort intresse åt städning — vilket är ett ganska vanligt klagomål. Man skulle verkligen önska sig en annan ordning för personalens arbetsinsats — en mer patientcenterad aktivitet, gärna i grupp.

Kritiken är delvis berättigad — framför allt vad det gäller den bristfälliga kommunikationen mellan personal och patienter. Samtidigt präglas boken av många överdrifter t.ex. förf.:s ne-

gativa inställning till all psyko-farmakologisk behandling. Förf. menar att den svenska mental-sjukvården ger en projicerad bild av hur det svenska samhället fungerar och hans kritik är sålunda inte bara riktad mot mentalsjukvården. Han påpekar hur omänskligt samhället tenderar bli och angriper byråkratiseringen men det centrala är att han inte får den information och insyn i sin situation, som han skulle ha rätt till.

Man kan inte undgå att i förf.:s beskrivning av vardagen på sjukhuset finna uttryck för ett visst förakt mot "skärmössefolket", som han kallar de övriga patienterna. Förf. säger sig kämpa för anstaltsfolkets rätt men man upplever att han samtidigt tar avstånd från de övriga.

Boken är dock läsvärd eftersom vi alltjämt har ganska få beskrivningar av anstaltsvärlden inifrån.

Börje Lassenius

Utvecklingsteorier

i praktiken

HENRY EGIDIUS:

Utvecklingspsykologiska teorier och problem

Pedagogisk orientering och debatt
— 36

Uniskol, Stockholm 1972. 300 sidor, ca-pris 38: — inkl. moms

Utvecklingspsykologiska böcker följer i regel endera av två linjer. Antingen beskrivs ett åldersstadium i taget (varvid man tex kan jämföra 7-åringens med 12-åringens beteende och även se, vad som är vanligt och avvikande i en viss ålder) eller också beskrivs en funktion i taget (tex den motoriska, den intellektuella och sociala utvecklingen).

I Egidius' bok finns båda tillvägagångssätten representerade. Framför allt beskrivs och jämförs dock olika teorier om barns utveckling och beteende och deras konsekvenser för uppfostran och undervisning. En typ av teorier betonar mognadens och den successiva stadiutvecklingens betydelse och en annan ser beteendet huvudsakligen som en följd av inläring.

Det inledande kapitlet handlar om värdet av teorier och ger exempel på deras användning inom psykologin. Psykoanalysen har således ökat vår kunskap om det undermedvetna och gestaltpsykologin har betytt mycket för studiet av perception och läsinläring. I detta kapitel berörs även olika grundläggande statistiska begrepp och ges exempel på metoder att studera beteendet (tex observationer, test och frågeformulär).

Ett kapitel rör faktorer, som påverkar individens utveckling. Skinner och andra behaviorister ser beteendet som en följd av inläring enligt vissa lagar. För att få fram ett beteende, tex hjälps-

samhet, skall man förstärka, belöna det och för att få bort negativa beteenden, skall man nonchaler eller bestraffa dessa.

Vissa beteenden kan dock inte förklaras med denna modell. Så är fallet med sk präglings, benägenheten att fästa sig starkt vid den första individ som tillfredsställer ens vitala behov. Enligt Skinner sker inläringen tvärtom genom anknytning till det sist givna stimuli. Det finns även andra skillnader mellan dessa båda synsätt. Präglings är knuten till vissa kritiska perioder, efter vilken den inte kan komma till stånd, medan Skinner-modellen inte känner några sådana perioder. Präglings blir starkare, ju större motstånd den stöter på, medan detta enligt Skinner leder till försvagning av beteendet.

Det har praktiska konsekvenser, om man har den ena eller andra grundsynen. Enligt präglingsmodellen är det svårt att omplantera ett barn från dess biologiska hem till ett fosterhem efter en viss ålder, medan Skinner skulle anse, att detta kan ske även tex i tonåren enligt samma lagar som för all inläring. Enligt präglingsuppfattningen finns det kritiska perioder, efter vilka kunskapsinhämtande försvåras. Kan man under sådana omständigheter kompensera barn i skolåldern för bristande stimulans i den tidiga barndomen? Skinner skulle svara ja på en sådan fråga.

Ett kapitel handlar om allmänna drag i personlighetsutvecklingen med exempel från psykoanalys, Gesell, Piaget och sociala inläringsteoretiker. Varje åldersstadium beskrivs för sig, men det sker mer av praktisk-pedagogiska skäl än därför att det är bestämda övergångar från ett stadium till ett annat.

I avsnittet om spädbarnstiden beskrivs tex hur separationsångesten (ångest hos spädbarn att skiljas från sin vårdare) varierar från

den ena kulturen till den andra. Denna ångest är alltså inte något naturgivet utan påverkas av miljö. — I stadiet mellan 1 och 6 år beskrivs Piagets försök, som visar barns svårighet att föreställa sig ett föremåls utseende, om föremålet ändrar läge. Barn på detta stadium ser allt från sin synpunkt. Man skall därför inte begära, att de skall kunna sätta sig in i andra människors situation.

De tre sista kapitlen rör utvecklingen inom speciella områden, nämligen det kognitiva och språkliga, det emotionella och motivationella samt det sociala. Även här görs jämförelser mellan olika teorier.

Det kognitiva rör frågan om hur vi skaffar oss kunskap om omvärlden. Till detta hör tex studium av perceptionen, varseblivningen, förmågan att tolka sinnesintryck. Enligt detta gäller det att låta barn uppleva föremål via sina sinnen och helst låta dem använda flera sinnen för att om möjligt både känna, lukta, smaka på föremål. Enligt en annan uppfattning är perceptionsförmågan medfödd och utvecklas undan för undan utan övning och träning. När barnen är mogna här till, lär de sig på egen hand tolka sinnesintryck.

Begrepps-inläring kan ses både ur mognads- och inläringssynpunkt. Enligt det förra synsättet kan man inte lära barn sådana begrepp som hänsyn eller omtänksamhet, innan de är mogna här till och enligt det sista synsättet sker inläring av dessa begrepp enligt de vanliga lagarna om förstärkning. Det gäller att lära barnen den fasta förknippningen av handling och beröm för det önskade beteendet och handling och utebliven belöning för det icke önskade.

Synen på intelligensbegreppet påverkas även av de båda nämnda synsätten. Man kan å ena sidan

se intelligensen som något i stort sett medfött och opåverkligt och å andra sidan som något, som i hög grad påverkas av text språklig stimulans. Även typen av intelligens kan bedömas olika utifrån skilda grunduppfattningar. I den konventionella skolan uppmuntrar man det konvergenta tänkandet, när det gäller att lära sig det rätta svaret på frågor, och i mer moderna, progressiva skolor uppmuntras det divergenta tänkandet, som är mer inriktat på fantasi, mångsidighet, omställbarhet.

Grundsynen betyder mycket för inställningen till barns emotionella och sociala utveckling. Behaviorister anser text, att bråkighet är ett inlärt beteende, som man kan få bort på samma sätt som vilket annat beteende som helst, främst genom att inte uppmärksamma det. De, som betonar individens gradvis ökande mognad, tar lättare på text 3-årströset och ser det som ett övergående stadium, som inte behöver straffas.

Egidius ställer olika teorier mot varandra men betonar redan i början av boken, att teorierna även har gemensamma drag och att ingen teori ensamt kan förklara beteendets orsaker och göra anspråk på att komma med den rätta behandlingsmetoden.

Det är en stimulerande bok, som nog mer passar som discussionsunderlag än som grundbok vid skolor för lärare, socialarbetare eller vårdpersonal.

Sigurd Dvoretzky

Om kunskap i åldringsvård

RUT ANDERSSON
ERLAND WIBERG
PAUL ÅKERSTRÖM

Vårdkunskap för gymnasieskolan, åk 1 period 1

CWK Gleerups Bokförlag,
100 s ca pris kr 11:10

Läroboken är den första av två delar som behandlar delmomentet åldringsvård i ämnet vårdkunskap för gymnasieskolans vårdlinje. Till läroboken finns också ett studiehäfte som gör det möjligt för eleven att själv kontrollera sina kunskaper efter lämpligt avsnitt i läroboken.

Boken är uppdelad i fem olika avsnitt. I det första ges allmänna synpunkter på "det normala åldrandet" båda fysiskt och psykiskt, däremot går man ej in på sjukliga förändringar hos åldrande människor. I kapitlet finns också insprängt synpunkter på fysisk prestationsförmåga hos äldre individer liksom det finns synpunkter på pensionering, arv och testamente. Uppställningen är ej särskilt klar på grund av att ekonomiska och sociala aspekter varvas med medicinska. Avsnittet hade vunnit betydligt på en bättre redigering.

Kapitlet om fysiska åldersförändringar förutsätter vissa anatomiska och fysiologiska förkunskaper för att läsaren skall kunna tillgodogöra sig textinnehållet. Man kan fråga sig om den läsekrets boken i första hand är avsedd för har denna kunskap. Längst bak i boken finns en ordlista med förklaring utav vissa ord och uttryck. Här saknas emellertid flera uttryck såsom "biologiskt klimakterium", "potens" osv.

I kapitlet finns också medicinska påståenden, som är mer eller mindre löst underbyggda.

Exempel härpå är följande: På tal om lårbenshalsbrott hos äldre personer säges "kanske främsta orsaken är att skelettet blivit mera skört på grund av kalkförlust. Riktig tillförsel av kalk i födan åt äldre är därför viktig", "arterioscleros eller åderförkalkning är en ämnesomsättningssjukdom. Födans innehåll och sammansättning har stor betydelse för sjukdomens uppkomst", "den sänkta prestationsförmågan som vanligen kan konstateras hos äldre människor beror delvis på minskad adrenalinavsöndring".

I en neutral lärobok av föreliggande slag synes det vara ovillkommande att påpeka att den snabba tillväxten av antalet åldringar har gett pensionärerna "ökad makt vid de politiska valen", liksom att man på sidan 29 skriver "det finns en rad omständigheter som talar för att samhället bör satsa på utbildning för alla åldersgrupper. Förutom att det ofta är ett rättvisekrav att ge äldre människor en chans som de kanske inte fått eller utnyttjat av olika orsaker, är en sådan bred satsning på utbildning också lönsam för samhället". Påståendet är kontroversiellt och man kanske här kan ana att författarna icke är politiskt obundna.

Nästa avsnitt i boken är kallat "Pensioneringen — anpassning och fritid." Avsnittet är på det hela bra skrivet med något undantag. Här behandlas arbetet, betydelse för människan, hur fritiden upplevs, olika alternativ till en gradvis pensionering, aktivitet resp. passivitet under pensioneringen med de olika följder som resp. tillstånd kan medföra och här behandlas också förslag till åtgärder för stimulering av aktivitet. "Pensionären blir kanske under lång tid sängliggande och konditionen avtar. Vi bör då hålla i minnet att det behövs aktiva rehabiliteringsåtgärder efter sjukdomen för att pensionären skall uppnå sin normala funktionsför-

måga" är ett påpekande som är väsentligt.

I kapitlet behandlas också bostad och ekonomi mera allmänt. Förutsättningarna för att bo kvar i det egna hemmet för pensionären belyses liksom samhällsplaneringen med hänsyn till äldre människor.

Under rubriken "Ensidig anpassning" har författarna ett oklart resonemang om pensionering och andra omställningsmoment. Stycket kunde med fördel utgå.

Nästa avsnitt i boken har kallats "Föreningars och organisationers verksamhet för äldre". Det redogöres här för pensionärsföreningar och ideella samman slutningar och organisationer med aktiviteter för äldre människor. Kapitlet är på det hela taget bra skrivet.

I kapitlet "Samhällets service och aktiviteter för de äldre", talas om Socialstyrelsens råd och anvisningar om socialnämnden där bl. a. kommunens skyldighet till uppsökande verksamhet berörs. Här står också om kost, fotvård, badservice, tandvård, motionsgymnastik liksom hälso-kontroll för äldre.

I sista kapitlet "Ålderdomshemmet" talas om planering och utformning av ålderdomshem. Man beskriver byggnadstekniska detaljer vilka ter sig väl ingående för läsekretsen. Varje personalkategori som arbetar på ålderdomshemmet beskrivs, något som kan vara värdefullt för eleven att få veta. En brist i sammanhanget är att man utelämnar hur betydelsefull åldringens egen aktivitet är även på ett ålderdomshem.

Sammanfattningsvis ger boken i koncentrerad form olika aspekter på åldrandet, vilka i stort är allmänt accepterade för närvarande. Eleven måste dock ha tid på sig för att smälta faktauppgifterna.

Boken är också avsedd att vara ett underlag för diskussion, vilket synes vara väsentligt för att få fram nyanserade synpunkter på ämnet. Viktigt är att man jämsides med studiet av läroboken får praktisk kontakt med verkligheten t. ex. i form av institutionsbesök och att där få följa arbetet under en tid.

Boken skulle vinna på en bättre redigering. Litteraturhänvisningar saknas helt, vilket försvårar kontroll av faktauppgifter och möjligheten till fördjupade självstudier i ämnet.

Östen Björnberg

Barnavård för barnsjuksköterskor

GÖRAN WALLGREN:

Barnavård och barnsjukvård

Almqvist & Wiksell
460 sid. Pris kr. 75:25

Professor emeritus Arvid Wallgrens lärobok "Barnavård och barnsjukvård" för barnsjuksköterskor har utkommit i en väsentligt omarbetad 5:te upplaga. Ansvarig för redigeringen är Göran Wallgren, som också bidragit med flera av bokens kapitel.

I den nya upplagan har de flesta av bokens avsnitt arbetats över på ett genomgripande sätt, vilket som regel medfört en god anpassning till nya rön och aktuella behandlingsmetoder. Som ett exempel kan nämnas att i kapitlet om urinvägsinfektioner nu ges en fylig och adekvat presentation av problematiken vid diagnos och terapi. De allergiska sjukdomarna behandlas separat, vilket framstår som välmotiverat med hänsyn till dessas stora betydelse och framsteg inom allergiforskningen.

Läroboken har även tillförts helt nya avsnitt av nya författare.

Hit hör välkomna kapitel om artlighet och genetisk rådgivning (Per Zetterqvist), pediatrik intensivvård (Göran Wallgren och Ludvig Okmian) samt barnmisshandel (Birgitta Werner). Det sistnämnda kapitlet utgör dock en alltför summarisk framställning av ett väsentligt, aktuellt och engagerande problemkomplex. Ingenting finns här nämnt om läkarens och sköterskans skyldigheter vid misstanke om barnmisshandel. Hänvisning saknas till Socialstyrelsens råd och anvisningar 1970: "Åtgärder mot misshandel av barn". Ingenting finns heller nämnt om vikten av ett aktivt samarbete i förebyggande syfte mellan den medicinska och sociala barnavården. Likaså saknas all diskussion om den i det här sammanhanget så aktuella agaproblematiken.

Typografiskt har läroboken fått en tilltalande utformning med breda marginaler och en övervägande god systematisering av innehållet i de olika kapitlen. Från tidigare upplagor har man övertagit en fin tradition att inte i onödan använda fackuttryck. När sådana förekommer är de som regel klart definierade. Bildmaterial är sparsamt förekommande och färgillustrationer saknas helt, vilket givetvis är en nackdel när det gäller vissa avsnitt (tex hudsjukdomar, exantemsjukdomar). Läroboken blir genom bristen på illustrationer kanske något tungläst för en läsare som är anpassad till grundskolans muntra diagram och framställningssätt.

Någon väsentlig kritik kan i huvudsak inte riktas mot bokens innehåll och man har från en mera snävt medicinsk pediatrik synvinkel lyckats väl med lagarbetet. Jag står däremot starkt frågande inför den innehållsmässiga avgränsningen. Praktiskt taget hela den preventiva och sociala pediatriken har uteslutits. Man letar således förgäves efter en basel

redogörelse för den preventiva pediatrikens organisation, målsättning och arbetsmetoder. Ordet "barnavårdscentral" finns inte ens med i sakregistret! Ingen redogörelse ges för samhällets allmänna eller speciella stödåtgärder till barnfamiljer samt för väsentliga drag i barnavårdslagen. Barnolycksfallen, som utgör den vanligaste dödsorsaken i flera åldersgrupper är likaledes styvmoderligt behandlade (sammanlagt 13 sidor).

Förgifningsproblematiken har givits en oproportionerligt stor plats (9 av de 13 sidorna). Svepande formuleringar beträffande barnolycksfall i stil med: "därför vilar ett stort ansvar på föräldrarna" gör mer skada än nytta då problemet vinklas på ett olyckligt sätt. Varför inte: "därför vilar ett stort ansvar på samhällsplanerare och på den förebyggande barnavården". Man har måhända ansett att de socialmedicinska aspekterna på barnsjukvården bättre hämtas ur andra källor. Personligen tycker jag att detta är fel. Den sociala och preventiva pediatriken hör hemma just i en bok av denna karaktär. Som det nu är kan läroboken väl rekommenderas för utbildning av barnsjuksköterskor under förutsättning att tillgång finns till kompletterande litteratur. Jag är däremot mera tveksam inför bokens plats i undervisningen av sjuksköterskelever just på grund av bristen på socialpediatrik. Slutligen en liten men betydelsefull detalj, en så pass dyr och omfattande bok borde ge service till läsaren i form av litteraturreferenser.

Claes Sundelin

Psykologi med tonvikten på det organiska

EVA NORDLUND:

Psykologins grunder

Natur och Kultur,
138 s, ca pris 23:—

Kan psykologi — studiet av människors sinne — hjälpa oss i vår strävan att bli herre över oss själva, och hjälpa oss till ökad förmåga till samarbete och likväl större självständighet?

Med denna fråga inleder Eva Nordlund sin bok *Psykologins grunder*. Boken vänder sig till elever vid lärarhögskolor, folkhögskolor, socialhögskolor och studiecirklar vid grundutbildningen i psykologi.

Förf. inleder med en redogörelse för olika skolor eller riktningar inom psykologin. Olika sätt att inhämta psykologiskt vetande behandlas därefter åtföljt av ett kapitel om statistiska metoder. Detta kapitel faller lite utanför ramen då individuella differenser och testmetoder ej tagits upp. Frågan om arv kontra miljö har fått ett relativt stort utrymme som mest upptages av redogörelser för ett antal tvillingstudier.

De följande kapitlen berör huvudsakligen fysiologisk psykologi. Kroppsbyggnaden, de inresekreteriska körtlarna, sinnesorganen och nervsystemet behandlas ingående.

Den organiska bakgrunden till varseblivning och uppmärksamhet inleder sista kapitlet som följes av olika avsnitt som berör översinnliga erfarenheter, medvetande, sömn och hypnos. Kapitlet avslutas med ett relativt utförligt avsnitt om psykoaktiva ämnen — narkotiska medel.

Varje kapitel åtföljes av dels ett antal frågor på innehållet, dels uppgifter för grupparbete.

Boken är rikligt illustrerad med

psykologiskt mångfacetterade och talande bilder vilka kontrasterar mot det sakliga och "torra" innehållet.

Denna bok är tydligen avsedd som ett komplement till två andra böcker utgivna av samma författare, *Pedagogisk psykologi* och *Personlighet och anpassningsproblem*.

Förf. säger i förordet "I denna bok har ett försök gjorts att studera människan som helhet, studera samspelet mellan kropp och psyke och samspelet mellan individ och omvärld".

Helhetsintrycket efter genomläsning blir emellertid att den organiska och biologiska grunden till beteenden ges stort utrymme medan en mera nyanserad belysning av den yttre miljöns betydelse för det psykiska händelseförloppet saknas. T.ex. kunde problemet arv kontra miljö belysts med exempel på specifika miljöfaktorer som påverkar intelligensutvecklingen. Att varseblivning och uppmärksamhet inte bara styrs av vissa allmängiltiga lagar utan i hög grad även av behov och individuella erfarenheter nämnes endast i förbigående.

Framställningen präglas av lättfattlighet och pedagogisk skicklighet. För att vara till nytta för yrkesfolk som i sitt dagliga arbete har till uppgift att lösa interpersonliga konflikter skulle framställningen vunnit på att det dynamiska växelspelet mellan organismen och miljön hade framhävts mera.

Gunni Kärrby

Mobbningen

PETER-PAUL HEINEMANN:

Mobbning. Gruppvåld bland barn och vuxna

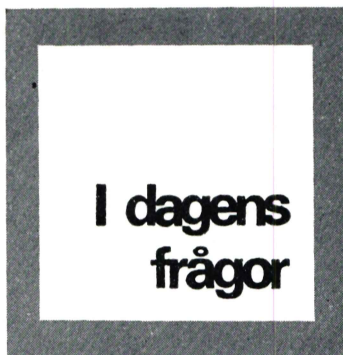
Natur och Kultur
174 s ca kr 26:—

Ibland kan rena tillfälligheter ge anledning till att man skriver en bok. Så är fallet med en nyutkommen och mycket angelägen bok av kirurgen och skolläkaren Paul Peter Heinemann. Han kom underfund med att hans dotter utsattes för kollektiv förföljelse i skolan. Detta gjorde att H. började undersöka förhållandena närmare och detta gav till resultat boken med titeln "Mobbning". H. har här försvenskat det engelska uttrycket "mobbing". Till boken finns också utgiven en studiehandledning. H. har satt fingret på en öm punkt i vårt samhälle. I och med de stora skolkomplexen uppstår en anonymitet, som utgör en grund för mobbning. H. lämnar en mängd konkreta exempel, där vi alla mer eller mindre känner igen oss själva. I ett avsnitt har H. en utsökt skildring, som formas till en intressant analys av skratets mekanism. Boken i sin helhet utreder problem kring gruppdynamikens funktioner i vårt samhälle och ger även för en icke fackman en uttömmande beskrivning av mobbning och dess verkningar.

Bokens första avsnitt redogör för individens reaktioner i en mobbningssituation, hur en individs beteende ger upphov till att att han blir utsatt för mobbning. Sedan följer ett avsnitt, där gruppbetendens skildras, hur den anonyma skaran uppträder, hur den lojalt samarbetande gruppen fungerar. Så redogör H. för ett antal enskilda fall, exvis fallet med den blåslagna flickan, fallet med den kortklippta poj-

ken och fallet med den mobbade läraren. H. har vidare gjort observationer av konkreta situationer och redogör för olika metoder, hur en rastvakt eller en fritidspedagog kan göra observationer. Avslutningsvis pekar H. på en del faktorer, som kan påverka mobbningsbeteendet. Han pekar på att vi materiellt har nått långt men att vi emotionellt måste satsa mer på barnen och deras miljö. H. säger: "Den sociala miljöns känslomässiga skövling och utarmning återstår att diskutera". Attitydklimatet påverkas av tonen i massmedia, för barnens del kanske mest i TV. Gruppnormerna påverkas mest av ledarnas attityder i resp. grupper. Till sist påpekar H. att forskning om skolmiljön, förbättring av skolmiljön och uppföljning av resultaten bör vara ett av de absolut prioriterade samhällsprojekten.

Bo Malmquist

Red: Sten Söderberg

Psykoterapi — för och emot

"Magi eller vetenskap?" satte GHT som rubrik på en stor artikel 28.3.72, som var en intervju med överläkaren Jan Wålinder vid universitetskliniken S:t Jörgens sjukhus. Han ansåg att psykoterapi ofta är en "ren troslära". Han ville inte förneka att psykoterapi ibland kan hjälpa vissa människor.

Men sanningen, menar han, är snarast den att det beror på att patienten i terapeuten finner en förständig människa som lyssnar och tar problemen på allvar. Teorierna och behandlingsmodellerna bakom tycker Jan Wålinder ger intryck av att vara föga verklighetsförankrade.

— För den som inte bekänner sig till den här trosläran ter det sig märkligt med olika skolor — sinsemellan ofta oförsonliga — som växer upp. Det är för mycket av religiös rörelse över det hela!

— Jag vänder mig mot att psykoterapi tas som en allmängiltig formel att bota allehanda psykiska symtom med. Den ses av vissa personer som ett universalmiddel, som det allena saliggörande när det gäller att påverka psykiska sjukdomar. Men alla metoder har sina begränsningar. Psykoterapi måste ges på klara indikationer liksom alla medicinska åtgärder, säger Jan Wålinder.

Han säger vidare att *brister i kommunikationen* för vissa personer kan vara orsak till psykiska besvär, men att det på intet sätt är en allmängiltig förklaring till alla former av psykisk sjukdom.

— Tvärtom är det så att kunskapen om tex de biokemiska sambanden med psykiska besvär ökar för varje dag, och det är där de stora landvinningarna inom psykiatri gjorts under senare år, säger han.

— Det är viktigt att veta, säger Jan Wålinder, att de flesta psykiska symtom beror av en *samverkan mellan olika orsaker, mellan yttre och inre faktorer*. Visst kan man finna renodlade fall vid de båda polerna, de som enbart beror av yttre faktorer — av miljö, och de som enbart beror av inre, exempelvis hjärntumör eller ämnesomsättningsfel. Men de flesta psykiska symtom måste behandlas med både psykofarmaka och psykoterapi. Det är också på det sättet alla ansvarsfulla psykiatriker arbetar, anser Jan Wålinder.

Wålinder säger sig i fortsättningen av intervjun mena att vi skall ta hand om psykiska sjukdomar, inte lösa aktuella samhällsproblem. På den punkten lär vägen psykoterapeutiker bestrida honom. I fortsättningen heter det: